

VÁROSUNK SZÜLÖTTE: GÉRECEZ ATTILA

Április 11-e, a magyar költészet napja. Ebből az alkalomból Dunakeszi méltán híres költőjére, Gérecz Attilára emlékezünk. Első versét Vácon, a börtönben írta, 1954 májusában, Így bocskorosan címmel, és szinte váteszként jelenítette meg első két sorában saját sorsát: „Így bocskorosan úgy-e megnevettek, hogy márványt törni hegynek indulok?” 1956. november 7-én, a szabadságért harcolva esett el a Klauzál utcánál, két héttel a 27. születésnapja előtt.

Gérecz Attila
Lányi Ferenc parkban
álló mellszobra

Gérecz Attila 1929. november 20-án született Dunakeszin, a mai Gyár-, akkor Műhelytelepen. Édesapja, akit az első világháborúban tanúsított hősiessége miatt Horthy Miklós kormányzó vitézséggel tüntetett ki, Gérecz Ödön a MÁV Dunakeszi Főműhelyének főmérnöke volt, és aktív szerepet vállalt a telepi sport- és kulturális életben egyaránt. Ő írta a Magyarság Sport-, valamint a Magyarság Dal- és Önképző Egyesület alapszabályait, de – Piróka-Maróka címmel – színdarab is dícséri nevét, amely az üzem és a telep életét dolgozta fel – humoros stílusban. A család az Állomás sétány 15. sz. alatti házban lakott, ahol ma emléktábla őrzi Gérecz Attila nevét. Két bátyja után – a legidősebb, Ödön katona, míg Árpád hegedűművész lett – legkisebb fiúként látta meg a napvilágot, és az első három osztályt a telepi MÁV Elemi Iskolában végezte el.

1939-ben Gérecz Ödönt Budapestre helyezték, így a család is költözni kényszerült. Az édesapa nem sokkal később, 1943-ban elhunyt. Az addig háztartásbeliként tevékenykedő, nemesi származású édesanya, Báthly Irén nehéz helyzetbe került: el kellett tartania fiait. Attila a szomszédos Kölcsey Ferenc Gimnáziumban tanult, majd a Sárospatai Református Gimnáziumba – apja alma materébe – került. 1944 őszén a Nagyvárad Magyar Királyi Gábor Áron Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola Sümegre menekült alakulatához került be. Így a világháború alatt a németországi Friedrichshafenben, majd – miután a várost megszállták a franciák – Taldorfba került, hadifogolyként, ahonnan 1946. október 23-án tért haza. Két évvel később a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban szerzett érettségit. Hiába szeretett volna egyetemre

menni, édesapja és hadapródi múltja miatt „rendszeridegennek” bélyegezték, így vasestergályosnak tanult.

A dunakeszi műhelytelepi hagyományoknak megfelelően Attila gyermekkorától sportolt. Az egyik legnehezebb és legösszetettebb, a szellem és a test tökéletes összhangját kívánó sportágat, az öttusát választotta. 1949-ben a magyar válogatott kerettagja lett, pisztolylövésben, úszásban és lovaglásban erős csapattagnak számított.

Sportolói karrierjét derékba törte, hogy 1950. december 8-án – barátaival együtt – hűtlenség vádjával letartóztatták. Ügyükben öt halálos ítélet született (ebből hármat végre is hajtottak), Attilát első fokon tíz, másodfokon tizenkét év börtönbüntetésre ítélték. Először a budapesti Gyűjtőfogházba került, majd 1952 áprilisában a Váci Fegyház és Börtön lakója lett. Itt került kapcsolatba az ún. „füveskerti költőkkel”, akik barátjukká fogadták, versírásra, műfordításra biztatták. Attila – úgy tűnik – örökölte édesapja irodalmi vénáját: már első verse is érett költőt mutatott.

1954. július 18-án – a nagy dunai árvíz idején – átúsztatta az életveszélyes folyót és megszökött. Háromnapos bujkálás után (árulás miatt) újra letartóztatták; a szökésért további két év büntetésre ítélték. Előbb ismét a Gyűjtőfogházba, majd Vádra, végül 1955 nyarán az egyik legszigorúbban őrzött létesítménybe, Márianosztrára került. Itt írta meg a szökés történetét feldolgozó, több mint 600 soros versét, valamint Sorsod művészete című, az irodalomtörténetesek által legfontosabbnak tartott költeményét. Visszakerült a Gyűjtőfogházba, ahonnan 1956. november 1-jén szabadult ki. Néhány békés, szabad nap után, amely

idő alatt eljegyezte ifjúkori szerelmét, Drechsler Máriát, november 5-én csatlakozott a szabadságharchoz. A november 7-ei, életét kioltó lövést követően előbb a Klauzál téren temették el, majd 1957. február 11-én a Fiumei úti sírkert 21-es parcellájába került. 1977-ben, édesanyja halálakor az újpesti temetőbe helyezték, ahonnan 2001-ben vitték vissza földi maradványait a Fiumei úti sírkertbe.

Gérecz Attila 2000-ben posztumusz megkapta a Balassi Bálint-emlékkardot. 2004-ben Dunakeszi, 2016-ban Terézváros díszpolgára lett, 2017 óta tanuszoda viseli nevét városunkban. Mellszobra a Lányi Ferenc parkban áll.

DR. KERESKES DÓRA

Gérecz Attila sírja a Fiumei úti sírkertben